

เบื้องหลังของท่าหลวง

มิสเตอร์คาร์ลสแกน พริต เบสเปอร์เซ็น ร่วมงานกับบริษัทปูนซิเมนต์ไทย เป็นเวลายาวนานถึง 32 ปี และดำรงตำแหน่งผู้จัดการใหญ่อยู่ยาวนานถึง 24 ปี คือในระหว่างปี พ.ศ. 2478 ถึง 2502 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ปัญหาสงคราม และผลกระทบต่าง ๆ หลังสงคราม การดำเนินธุรกิจไม่ผ่านพ้นช่วงเวลาที่ยากลำบากที่สุดเท่าที่เคยมีมา การดำเนินงานจึงต้องดำเนินไปอย่างระมัดระวังและประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะไม่เพียงแต่จะต้องอาศัยความชาญฉลาดของผู้บริหารเท่านั้น หากยังหมายถึงการดำเนินงานที่ต้องทุ่มเทอย่างสุดชีวิตจิตใจด้วย ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวนี้มีอยู่พร้อมในตัวมิสเตอร์เบสเปอร์เซ็นอันเป็นที่ยอมรับของพนักงาน ในบริษัทโดยทั่วกัน ปัจจุบันมิสเตอร์เบสเปอร์เซ็น ได้กลับไปใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุที่บ้านเกิดเมืองนอนในประเทศเดนมาร์ก โดยยังมีสุขภาพแข็งแรง และยังคงยืนยันเข้มแข็งเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ยังมีความทรงจำที่แม่นยำเป็นเลิศ แม้จะมีอายุถึง 81 ปีแล้ว ดังจะเห็นได้จากบทความที่ได้เขียนเล่าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีตได้อย่างละเอียดถึงทุกเหตุการณ์อย่างไรก็ตาม เรื่องราวที่ถ่ายทอดมาบันทึกไว้ในที่นี้จะเน้นหนักเฉพาะในส่วนที่เป็นเบื้องหลังของการตัดสินใจก่อสร้างโรงงานที่ทำหลวงและเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับโรงงานแห่งนี้เท่านั้น

หลวงประดิษฐา ยืนยันว่า ท่านนั้นเป็นความจริง และยังได้ชี้แจงถึงเหตุผลในการให้ความสนับสนุนแก่ผู้ผลิตรายใหม่ด้วยว่า เนื่องจากผู้ผลิตรายใหม่คาดว่าจะสามารถผลิตและจำหน่ายปูนซิเมนต์ได้ในราคาถูกกว่าบริษัทปูนซิเมนต์ไทย และเพื่อเป็นการยืนยันหลักการดังกล่าว หลวงประดิษฐา ได้นำต้นทุนการผลิตที่ได้มีการคำนวณไว้มาให้ดู แล้วมอบให้ผมโดยขอให้ช่วยพิจารณาออกความเห็นในเรื่องนี้ด้วย

เมื่อระดับสำนักงานที่บางซื่อ พับเฮาส์หมดลงบัญชีที่บันทึกรายการต้นทุนซึ่งเตรียมไว้สำหรับใช้ในการประชุมคณะกรรมการของบริษัทยามาตราฐาน ผมจึงไปหา ต้นทุนการผลิตของเราที่ระบุหน่วยเป็นสตางค์มีข้อแตกต่างกับต้นทุนการผลิตของบริษัทที่จะจัดตั้งใหม่แบบรายการต่อรายการเลยทีเดียว จะต่างกันก็เฉพาะตัวเลขล่าสุดที่เกี่ยวกับค่าซ่อมบำรุง ค่าเสื่อมราคา และรายการอื่น ๆ อีกเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งทำให้ต้นทุนของบริษัทใหม่ตามรายการที่หลวงประดิษฐา มอบให้ต่ำกว่าของปูนซิเมนต์ไทยจริง วันรุ่งขึ้นผมก็ขออนุญาตเข้าพบหลวงประดิษฐา แล้วเปิดเผยตัวเลขต้นทุนการผลิตทั้งสองรายการซึ่งเกือบจะเหมือนกันในทุก ๆ ด้านให้ท่านทราบ ท่านจึงเข้าใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วสั่งให้เลขานุการร่างจดหมายเป็นภาษาอังกฤษตามคำที่ท่านบอก ใจความของจดหมายก็คือ ให้คำรับรองกับบริษัทปูนซิเมนต์ไทยว่ารัฐบาลล้มเลิกแผนการที่จะสนับสนุนการก่อสร้างโรงงานผลิตปูนซิเมนต์แห่งใหม่ที่อำเภอท่าเรือ ขณะเดียวกันก็อนุญาตให้ปูนซิเมนต์ไทยขยายโรงงานตามแผนการที่กำหนดเอาไว้ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาการขาดแคลนปูนซิเมนต์ หลวงประดิษฐา ได้ขอให้ผมรองนายจันทมิตรเสวี ท่านเขียนชื่อแล้วก็มอบจดหมายให้ผมด้วยใบหน้ามีผมแถมพร้อมกันมอบพรให้ปูนซิเมนต์ไทยโชคดี

พ

มดินทางภาคใต้ประเทศไทยเมื่อเดือนมกราคมปี พ.ศ. 2469 โดยมารับตำแหน่งเป็นวิศวกรโยธารับผิดชอบงานทางด้านการก่อสร้างทั้งหลาย งานชิ้นแรกของคุณก็คือท่าหลวงซึ่งเป็นที่ตั้งของ

ของแหล่งดินขาวที่บ้านหนอง ที่ดินบริเวณนี้เป็นของหลวงพัฒนาท่าพานิช ซึ่งต่อไปผมจะเรียกว่า หลวงพัฒน์ฯ งานชิ้นนี้ทำให้ผมได้ใกล้ชิดกับครอบครัวนี้จนถึงขั้นที่เรียกได้ว่า หลวงพัฒน์ฯ คือพ่อของผมในประเทศไทย

ตอนที่ผมมาอยู่กับปูนซิเมนต์ไทยนั้น ผู้จัดการใหญ่คือ มิสเตอร์ฮิวท พูน พลเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ขึ้น มิสเตอร์พูน ได้ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งเพื่อเดินทางกลับไปยังทวีปยุโรป ในช่วงนี้เองผมก็ได้รับความไว้วางใจแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการใหญ่สืบแทน ตอนนั้น นาวาโทดับลิวิมอลล์ กฤษ เป็นประธานกรรมการของบริษัท หากท่านไม่อยู่ พลโทหม่อมเจ้าเสวติศรี กฤษดากร จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธานแทน ซึ่งผมก็สามารถทำงานร่วมกับท่านทั้งสองนี้ได้เป็นอย่างดี

วันหนึ่งหลวงพัฒน์ฯ ได้มาหาผมที่บริษัทแล้วบอกว่า ตอนนี้มีข่าวว่าจะมีการสร้างโรงงานผลิตปูนซิเมนต์แห่งใหม่ขึ้นที่อำเภอท่าเรือ โดยรัฐบาลจะให้ทุนสนับสนุนด้วยการร่วมเข้าหุ้นด้วย ผมตัดสินใจเข้าพบหลวงประดิษฐาขอทราบ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เพื่อจะหาข้อเท็จจริงให้กระจ่างยิ่งขึ้น โดยขอให้ท่านช่วยยืนยันยืนยันข่าวดังกล่าวและในขณะเดียวกันก็เสนอว่าหากเรื่องนี้เป็นความจริง ปูนซิเมนต์ไทยก็จะยุติแผนการสร้างโรงงานที่ทำหลวง

ก่อนกลับโรงงานผมได้แวะพบพ่อมเจ้าเศรษฐีศรี และเอา
จดหมายให้ท่านอ่าน เราได้เรียกประชุมคณะกรรมการบริษัท
เป็นการฉุกเฉินเพื่อพิจารณาปัญหาเรื่องนี้อย่างเร่งด่วน

หลังจากนั้นก็ได้รับต้นร่างแผนงานกันอย่างจริงจัง
ผมเองมีแนวความคิดที่จะรับผิดชอบได้ว่า ภายใต้สถานการณ์นี้
เป็นอยู่ไม่เหมาะที่จะขายโรงงานบางซื่อ หากแต่สมควรจะ
ก่อสร้างโรงงานแห่งใหม่ใกล้ ๆ แหล่งดินขาวที่บ้านหมอ
จังหวัดสระบุรี เพื่อประหยัดค่าระวางในการขนส่งวัตถุดิบ
ซึ่งมีระยะทางถึงประมาณ 110 กิโลเมตร หรือถ้าหากการส่งออก
ปูนซีเมนต์มีแนวโน้มที่ดีก็พิจารณาก่อสร้างโรงงานที่เกาะสีชัง
จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีแหล่งหินปูนจำนวนมากพอ

แนวคิดสนใจศรีธรรมมาชนสามโครงการด้วยกัน โครงการแรก
คือขยายโรงงานบางซื่อ โครงการที่สองคือสร้างโรงงานที่เกาะสีชัง
และโครงการที่สามคือสร้างโรงงานบริเวณอำเภอบ้านหมอ
ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องมีการศึกษาเปรียบเทียบถึงค่าใช้จ่ายในการลงทุน
ต้นทุนการผลิต ฯลฯ และทุกโครงการต้องมีความรับผิดชอบต่อ
เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการเก็งกำไรด้านราคาที่ดิน

งานชิ้นแรกผมเริ่มต้นด้วยการปรึกษานายหรือกับหลวงพิลฉิม
ผมบอกกับท่านท่านเองว่าเราจะนำรถไฟไปตำบลบ้านหมอ
อำเภอบ้านหมอด้วยกัน ไปพบท่านที่หลวงพิลฉิม รู้จักดี
แล้วไปปรึกษาท่านเพื่อวางแผนจัดซื้อเอาไว้ป้อนโรงสีที่เราคิดจะ
สร้างขึ้น ผมเอาเงินไปด้วยเท่าที่เหมือนไปชิงยกปากช่องมซึ่งมี
ทุกขุมมากแถวนั้น

(ซ้ายและบน) การลำเลียงหม้อเผาโดยทางน้ำจากท่าเรือคลองเตยไปยังโรงงานปูนซีเมนต์ท่าหลวง พ.ศ. 2495

วันต่อมาพานั่งรถไฟไปลงที่ท่าอากาศยานดอนเมือง จังหวัดพระนคร ศรีอยุธยา แล้วเดินเลียบริมแม่น้ำป่าสักไปยังเรือนที่ตำบลท่าหลวง ที่เมื่อมองเห็นทำเลที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับตั้งโรงงานแห่งใหม่ ซึ่งจะมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ ถ้าหากบุคคลลงขันใหม่เชื่อมกับคลองที่มีอยู่เดิมในบริเวณเหนือเรือนค้ำบรวาเมืองของตำบลบ้านหม้อ สิ่งที่จะต้องการก็คือที่ดินสักผืนหนึ่งริมแม่น้ำป่าสักโดยมีช่วงหนึ่งเป็นเนินแคบ ๆ เพื่อจะได้ขุดเชื่อมกับคลองที่มีอยู่เดิม ได้สะดวก ที่ดินผืนนี้ทั้งหมดจะต้องซื้อในราคาที่ถูกที่สุดเท่าที่จะถูกได้ และเมื่อถึงเวลาที่จะโอนกลับมาเป็นของบริษัท โดยไม่ต้องเสียค่านายหน้า

สำหรับการสำรวจเพื่อก่อสร้างโรงงานตามโครงการที่เกาะสีชังนั้น ได้กระทำอย่างเป็นความลับที่สุด โดยไม่มีการแพร่พรายข่าวใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทปูนซิเมนต์ไทยเลย ตลอดระยะเวลาหลายเดือนผมได้ใช้เวลาในวันหยุดสุดสัปดาห์อยู่ที่เกาะสีชังทำที่ไปเล่นน้ำทะเลและอ่านหนังสือ

เมื่อได้รับแบบร่างของโรงงานและค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและคำนวณงานกลับมาจากต่างประเทศ ก็มีการเรียกประชุมคณะกรรมการ ผมได้อธิบายให้คณะกรรมการได้ทราบว่า การขาย

โรงงานที่บางซื่อแม้จะใช้ทุนไม่มากนักแต่ต้นทุนการผลิตสูงมาก โครงการที่บางหม้อหรือที่ท่าหลวงจะมีต้นทุนการผลิตต่ำที่สุด และต้องการค่าใช้จ่ายในการลงทุนขนาดปานกลาง สำหรับโครงการที่เกาะสีชังจะสูงถึงค่าใช้จ่ายในการลงทุนและต้นทุนการผลิตด้วยต้นทุนผมจึงเสนอที่ประชุมให้เลือกโครงการที่ท่าหลวง

เจ้าพระบาทศรีพิทักษ์ กรรมการท่านหนึ่งได้เสนอหรือคิดว่าโครงการของบางซื่อจะเป็นจะต้องซื้อที่ดินเป็นจำนวนมาก การดังกล่าวจะทำให้ราคาที่ดินสูงลิบลิ่ว ผมจึงได้บอกความจริงไปว่า ขณะนี้หลวงพิทักษ์ฯ ไล่ซื้อที่ดินเอาไว้แล้วในนามของตัวเอง และที่ดินนี้พร้อมจะโอนเป็นของบริษัทในราคาที่ท่านได้ซื้อไว้ ที่ประชุมได้ประมือกันอย่างพร้อมเพรียง ก็เป็นอันว่าโครงการท่าหลวงได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้ตั้งแต่วันนั้น

นอกเหนือจากการบิดเบือนถึงเมืองหลังของการก่อสร้างโรงงานที่ท่าหลวงอย่างละเอียดดังกล่าวข้างต้น ณ โรงงานท่าหลวงแห่งนี้ มีคนสองคนคอยรับแขกซึ่งยังมีความประทับใจอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสสวมชุดพ่อครัวประกอบอาหารคนมากรับที่ชั้นรูปลงล่าง ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

มีคนสองคนคอยรับแขกซึ่งสวมชุดพ่อครัวปรุงอาหารคนมากรับที่ชั้นรูปลงล่าง ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโรงงาน ซึ่งมีมิตร
เยลเปอร์เซ็นได้เล่าถึงเหตุการณ์ดังกล่าวว่า

“เมื่อท่านหลวงเจริญขึ้น มีการก่อสร้างถนนเชื่อมต่อกับ
กรุงเทพฯ ทำให้การเดินทางเป็นไปอย่างสะดวกสบาย พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์
พระที่นั่งเป็นการส่วนพระองค์ไปทอดพระเนตรโรงงานท่าหลวง
และได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสแก่คณะกรรมการและ
พนักงานของบริษัทให้ร่วมโต๊ะอาหารกลางวัน ทั้งนี้
นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

ในการนี้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงมี
พระราชกระแสรับสั่งให้ผมประกอบอาหารเดนมาร์กขึ้นทูตเกล้าฯ
ถวายด้วย พระองค์คงจะทรงรำลึกถึงอาหารที่ค่อนข้างแปลกไป
จากชาติอื่นเมื่อครั้งประทับอยู่ ณ สถานทูตไทยในเดนมาร์ก ผม
จึงได้ประกอบอาหารครั้งนั้นอย่างครบชุดและสุดฝีมือ ปกติอาหาร
เดนมาร์กส่วนใหญ่มักจะมากด้วยของขบเคี้ยวและต้องรับประทาน
กับเบียร์ ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศที่สนิทสนมเป็นกันเองให้เกิดขึ้นได้
ง่าย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงรับสั่งให้ผมร้องเพลง

“ฮิลาน ฮาลวาน แอนด์ เทร์ซาน” นำกลุ่ม ทุกคนสามารถร้องตาม
ได้อย่างดีภายในเวลาอันรวดเร็ว วันนั้นไม่ได้มีการนำเอาอาหาร
กลางวันชนิดอื่นที่จัดเตรียมไว้ขึ้นโต๊ะเลย มีแต่อาหารเดนมาร์กที่
ผมจัดเตรียมเท่านั้น จากภาพถ่ายในโอกาสนั้นยืนยันได้ว่า
อาหารเดนมาร์กของผมเป็นที่โปรดปรานของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และ
ผู้ที่ร่วมรับประทานอาหารด้วยโดยทั่วกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีนภาคภูมิใจ
เป็นอย่างยิ่ง”

๓) โรงงานปูนซีเมนต์ท่าหลวง พ.ศ. ๒๕๑๑

